

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

LEGELŐPUSZTÁK – SZŐLŐSKERTEK – TANYAVILÁGOK

KÖRNYEZETÁTALAKÍTÓ HATÁRHASZNOSÍTÁSI FORMÁK

BIHARBAN A 18-20. SZÁZADBAN

Bihari-Horváth László

Témavezető: Dr. Lovas Kiss Antal

DEBRECENI EGYETEM

Történelem és Néprajzi Doktori Iskola

Debrecen, 2014.

I. Az értekezés célkitűzése, a téma körülhatárolása

Értekezésem témáját, a környezetátalakító határhasznosítási formákat 2008 és 2012 között, egy öt éves kutatás során vizsgáltam. Kutatásom kezdetén a történeti ökológiai megközelítés segített felismerni, hogy az egykori Bihar vármegye északi települései azonos ökológiai adottságokkal rendelkeznek. A felismerés után tudatosan irányítottam figyelmemet Észak-Biharra. Itt folytattam le doktori kutatásomat, amely során a természeti környezet, az erről összegyűjtött természetismereti tudásanyag, és az erre épülő természethasznosítási stratégia változásait vizsgáltam.

Kutatásom három határhasznosítási forma értelmezésére irányult. A kutatás mindhárom esetben a kultúra és a természet közötti kapcsolat meghatározását célozta. Ennek megfelelően kettős motivációval kezdtem kutatni. Egyrészt a természeti környezet határhasznosításra gyakorolt hatásait, másrészt a határhasznosítási formák környezetátalakító gyakorlatát kívántam megismerni. Először az ökológiai tényezőket vontam vizsgálat alá – így főként a felszínt, a talajt, a vízrajzot, a növénytakarót és az állatvilágot –, melyek hatással voltak a határhasznosításra. Vizsgálatomat tehát a választott kutatási terület, Észak-Bihar felderítésével kezdtem. Az ökológiai tényezők ismerete nagyban hozzájárult annak megértéséhez, hogy bizonyos gazdasági tevékenységek miért jelentek meg, mások pedig miért tűntek el a történelem adott pillanatában.

A sárréti puszták hasznosítása, az észak-bihari homokdombok szőlővel való betelepítése és a dél-nyírségi erdők tanyásodása ugyanakkor a természeti környezet átalakítását is eredményezte és további, a helyi közösség kultúráját érintő változásokat generált. Hatással volt a népesedés, a településszerkezet, a gazdasági stratégiák, de még a szórakozási formák alakulására is. Értekezésem tehát a történeti háttér és a táji környezet összefüggésrendszerében olyan

határhasznosítási formákról szól, melyek 18-20. században megváltoztatták Észak-Bihar természeti környezetét.

II. Az alkalmazott módszerek vázolása

Kutatásom során a felszínes eredményt hozó szinkronkutatás helyett a mélystruktúra feltárására irányuló diakron megközelítést alkalmaztam, vagyis a hosszú távú folyamatokat és azok hatásait kutattam. Ez az – alapvetően történeti ökológiai – megközelítés lehetővé tette, hogy a határhasznosítási formákat és az általuk előidézett környezeti változásokat több évszázad (a 18-20. század) viszonylatában vizsgáljam. Az ökológiai antropológia azon alapkérdésre kerestem választ, hogy miként élt együtt és hatott egymásra a természet és a társadalom ebben az időszakban, illetve mennyit változott az adott terület eltartóképessége, hogyan alakult a természeti erőforrások felhasználása és ez miként hatott olyan jelenségekre, mint a népességszám, vagy a településszerkezet.

Kérdéseim megválaszolása holisztikus szemléletet igényelt, így részben társadalom-, részben természettudományos módszerek alkalmazását, végső soron egy interdiszciplináris kutatást lefolytatását irányozta elő. Értekezésemben felhasználtam a történelem-, a néprajz- és a földrajztudomány módszereit. Az archivális források és a levéltári kutatás csakúgy részét képezte munkámnak, mint az empirikus adatgyűjtés mélyinterjúk készítésével, vagy a kéziratok térképek és katonai felmérések topográfiai elemzése. Jelentős forráscsoportot alkottak a különböző statisztikai felmérések, népszámlálások adatsorai, de a földrajzi (geológiai, hidrológiai) és a természetrajzi (botanikai, faunisztikai) kutatások eredményeit sem nélkülözhettem kutatásom során. Mivel a környezet kezelését a hagyomány, a társadalmi tapasztalat, a tudás, a szükséglet, a kényszer és az érdek bonyolult hálózata alakítja, különösen fontos volt számomra a különböző módszerek együttes alkalmazása, eredményeik összevetése és szintetizálása. A

folyamatok kutatása indokoltta teszi egyes fejezetrészek leíró jellegét, de az értekezés egésze mégis inkább elemző feltárásnak, olyan rendszerezett értelmezésnek tekinthető, amely a természet és társadalom kölcsönhatásának megértésére irányul.

III. Az értekezés eredményeinek tézisszerű felsorolása

1. Értekezésem három határhasznosítási forma ökológiai antropológiai szemléletű kutatási eredményeit ismerteti. A határhasznosítási formák közül először a pusztahasznosításra vonatkozó kutatási eredményeimet közlöm (4. fejezet). Értekezésemben pusztahasznosítás alatt az úrbéres jogállású paraszti közösségek prédiumon folytatott gazdálkodását értem. Ennek jogi keretét a feudális (kamarai-, magánföldesúri-, egyházi-) földtulajdon közösségi árendálása képezi. Bérföldekre a paraszti közösségeknek minden esetben a határ szűkössége miatt volt szüksége. Kutatásom egy adott pusztára hosszabb időtartamú használatára irányult. A pusztára kiválasztásához számba vettem azokat a pusztákat, melyeket a 18-19. század folyamán paraszti életmódot folytató közösségek hasznosítottak. Választásom végül a konyári közösség által hasznosított Fejértói-pusztára esett, ahol a pusztásodás–pusztahasznosítás–hatásjelenségek körét vontam vizsgálat alá, vagyis a folyamat és a változás elemzésére törekedtem. Eredményeimet összevetettem egy kontrollkutatás, a bakonszegi pusztahasznosítás vizsgálatának eredményeivel és három fontos megállapítást vontam le. Először is mindkét közösséget a természeti körülmények készítették pusztahasznosításra. Mivel képtelenek voltak védekezni az árvizek ellen, nem tudták kihasználni saját határuk területi nagyságát. Csak a határ egy részén gazdálkodtak, ami nem elégítette ki növekvő népességük szükségleteit. Ezért kezdték el a közeli puszták hasznosítását. Másrészt azt is megállapíthatjuk, hogy a pusztahasznosítás végét

nem a természeti környezet megszelídítése idézte elő, hanem a pusztatulajdonosok gazdasági magatartása. Amíg Bakonszegen már az 1770-es évek elején, addig Konyáron csak az 1810-es évek után kezdődött el a földesúri nagybirtok terjeszkedése. Az árvízmentesítés első eredményeit az uradalmi munkaszervezetek érték el. A paraszti közösségek pusztahasznosításában nem a környezetátalakítás, hanem környezetkiélés dominált. Harmadrészt fontos megállapítani, hogy a pusztahasznosítás módja nemcsak a környezet ökológiai adottságaitól függött, de a közösség kultúrájától is. Bár az ártéri környezet különösen kedvezett a nagyállattartás számára, ezt a lehetőséget csak a hajdú múlttal rendelkező konyáriak használták ki, Bakonszeg jobbágy közössége elsősorban a szántóterületek megszerzése miatt létesített pusztabérletet. Igazolható tehát az ökológiai antropológia által átvett possibilista tétel, miszerint a természet korlátokat szab és lehetőséget kínál, de a hasznosítás rendjét végül is a (kultúrába kódolt) emberi döntés határozza meg.

2. Kutatásom a Fejértói-pusztá 19. századi hasznosítására is kiterjedt. A század elején majorok létesültek a pusztá területén. Ezek monokultúrás gabonagazdaságok voltak. Működtetésük jelentős kézi munkaerőt igényelt, melynek száma a 20. század közepéig növekedett. Mivel a pusztá az 1730-as években Hosszúpályihoz került, ezért a majorsági munkások Hosszúpályi népességét növelték. A pusztai agrármunkások faluba telepítése a mezőgazdaság szocialista átszervezésekor következett be. A telepítés-házépítés jelentősen megnövelte Hosszúpályi belterületét, amely ennek köszönhetően nyerte el mai formáját. A majorsági gazdálkodás kiterjedése, határhasználati túlsúlya tehát olyan jelenségeket idézett elő, mint a demográfiai növekedés, vagy a településszerkezet változása (4.2.3. fejezet). Ezen folyamatok vizsgálatához, az összefüggésrendszer megértéséhez ismét a történeti megközelítést alkalmaztam.

3. A pusztahasznosítás környezetátalakító hatásait vizsgálva fedeztem fel egy speciális határhasznosítási formát, a sziksógyűjtést. Történeti adatok bizonyítják, hogy a sziksó felvevő piacát a debreceni szappanosipar képezte. Az is bizonyítható, hogy a sziksógyűjtés nem a természeti környezet változása, hanem az ipar hanyatlása miatt szűnt meg a Fejértói-pusztán. Ugyanakkor feltételezhetjük, hogy a gyűjtögetéssel változott a sziktavak rendszere, hiszen a gyűjtés a széles sekély, könnyen párolgó vízpartokon volt eredményes. Ezek fenntartása talán nyomot is hagyott a természeti környezeten. Nehéz azonban biztos megállapításokat tenni, mert a „sziktó-kezelés” tekintetében szűkszávuak a források. Ezért döntöttem úgy, hogy egy a sziksógyűjtéshez hasonló, speciális határhasznosítási forma recens vizsgálatával keresek analógiát a fenti jelenségekre. Hosszas kutatás után találtam meg a *szarvaskői csigagyűjtögetés* témáját. A Bükk lábánál fekvő, szűkhatárú Szarvaskő alkalmas terepnek ígérkezett a pusztai környezet modellezésére. A csigagyűjtés pedig kiváló kutatási lehetőséget kínált a speciális határhasznosítási formák makro- és mikrogazdasági helyzetének és ökológiai viszonyrendszerének bemutatásához (4.2.4. fejezet). Szarvaskőn a csigagyűjtögetés a természeti környezet függvénye volt, de gyakorlását a jövedelemszerzési igény és a kereskedelmi kereslet tette lehetővé. Így történhetett ez a Fejértói-pusztán is, ahol adott volt a szikes környezet, de a szappanos ipar kereslete nélkül nem alakult volna ki a sziksógyűjtés gyakorlata. Szarvaskőn a csigagyűjtést a gyűjtögetéssel, csipkeszedéssel, gombázással foglalkozó, az erdőket jól ismerő specialisták kezdték el. A sziksó esetében is feltételeznünk kell, hogy gyűjtői kezdetben határjáró emberek voltak, akik ismerték a pusztá azon területeit is, melyeken nem lehetett gazdálkodást folytatni. Talán itt is a szegényebb, halászó, pákászó, gyűjtögető életmódot folytató csoportok tagjai között kell keresnünk az első sziksógyűjtőket. Ahogy a csiga megjelent a szarvaskőiek táplálkozás-

kultúrájában, úgy a szikso is része lett a konyáriak kultúrájának, házi szikszappan formájában. Ez végső soron higiéniai szokásaikra is hatással volt. Szarvaskőn a gyűjtögetés következtében csökkent a csigák házátmérője, mert a gyűjtögetők a nagyobb példányokat rendre kiemelték a populációból. Jelentéktelennek tűnő, de mégis meglévő módosulás, melyet ember idézett elő. A sziksógyűjtésnek ugyancsak lehetett környezetátalakító hatása. A szikso talajból való kivonása javíthatta a termőképességet, ami hozzájárulhatott a földművelés kiterjedéséhez. A szikso és az éti csiga vizsgálata arra hívja fel a figyelmet, hogy a hagyományos paraszti kultúra lokális közösségei képesek voltak a természet legkisebb és legjelentéktlenebb elemeit is adaptálni hagyományos ökológiai tudásanyagukhoz.

4. Az ökológiai megközelítés lehetővé tette, hogy az észak-bihari szőlő- és borkultúra vizsgálatakor – a korábbi kutatásoktól eltérően – olyan kutatási területet válasszak, amely hiteles értelmezési keretet képez. Az általam vizsgált ökológiai tényezők alátámasztották a felismerést, hogy Észak-Bihar szőlőskertjei egységesen a *nyírségi futóhomok-vidékre* települtek, melynek felszínét jellegzetes parabola és szegélybuckák alkotják. Ez a változatos *homokvidék* Derecske, Hajdúbagos, Hosszúpályi, Monostorpályi, Létavértes vonalában élesen kiemelkedik a Berettyó–Kálló-ér térségének sík területéből (a Bihari-sík néprajzi kistájából). A homokbuckák között részben ősi folyóvizek által hátrahagyott, részben a szél által kimélyített északkelet-délnyugat irányú mélyedések, völgyek jöttek létre. Az ilyenformán tagolódott domborzat tulajdonképpen determinálta a szőlőterületek tájolását, hiszen már a korai (17-18. századi) szőlőművelők is a dombvonulatokra igyekeztek telepíteni a szőlőket, amelyek így a domb-hátakon *északkelet-délnyugat* irányba futottak, a dombok lejtőin pedig délkelet és északnyugat felé terjedtek ki. A szőlő a 18. századtól kezdve (főként pedig a 19-20. század fordulójától) folyamatosan

felváltotta az őshonos homok-pusztai vegetációt. A 19. század folyamán pedig, amikor a „vízrendezések” során a nyírvízmentesítő társulatok csatornákkal hálózták be a homokvidéket, a szőlőkultúra még inkább kiterjedt. Sőt az élelmes szőlősgazdák a homokbuckák közötti – korábban lefolyástalan, *nyírvízlaposoknak* nevezett – völgyeket, azaz a *szőlőaljakat* is intenzív művelés alá vonták. Itt is azokat a zöldségféléket termesztették, amelyek a 20. századra híressé tették a vidék településeit a debreceni piacokon (a monostorpályi zellert, a nagylétai tormát, a bagosi dinnyét, etc.). A „sívó homok” hasznosítása szempontjából tehát nemcsak a szőlő, de egyes zöldségkultúrák esetében is azonosság mutatható ki az észak-bihari települések gazdasági stratégiái között. Ez az azonosság újabb bizonyítékát adja annak is, hogy az észak-bihari szőlőkultúra értelmezésében fontos szerepe van a szőlő-terület azon ökológiai adottságainak, melyek egyben mind az Érmelléktől, mind a Berettyó-völgytől elválasztják a térséget és a Nyírség nagyobb táji egysége felé irányítják el a további kutatásokat. Ez példázza Hosszúpályi szőlő- és borkultúrájának története, melyet az 5.2. fejezetben ismertetek.

5. Ahogy a pusztahasznosítás, úgy a szőlőskerti határhasznosítás esetében sem csak a történelem egy adott korszakát, hanem az adott jelenség teljes történetét igyekszem bemutatni. Külön fejezetben foglalkozom a szőlőskertek pusztulásának kérdéseivel és ökológiai következményeivel (5.3. fejezet). A 20. század második felének gazdasági-társadalmi változásai ugyanis csaknem teljesen felszámolták a szőlőskertkultúrát. Egykori méreteihez képest atominak tűnik a szőlőskertek jelenleg is szőlőműveléssel hasznosított területe. A térség települései közül már csak Létavértesen folytatnak számottevő szőlőművelést. Hosszúpályi 200 hektáros szőlőskertjéből (1966) mára körülbelül 16 sor maradt. A szőlőskertek jelenleg is pusztulnak, területük most is csökken. Ugyanakkor a szőlőskerti határhasznosítás visszaszorulása nem azonos a

pusztásodás folyamatával. A szőlőskertek homoki területe nem vadult el, még ha nem is mutatja azt a rendezettséget, amit a dűlőutak, szőlőspajták és parcellák rendszere egykor mutatott. A kertek homoki területén újabban erdők jönnek létre. Nem véletlenül, hisz a talajadottságok az erdők telepítésének kedveznek. Mindez arra hívja fel a figyelmet, hogy a természeti adottságok koránt sem determinálják a hasznosítás formáját. Az sokkalta inkább függ a hasznosító közösség érdekeitől, gazdasági stratégiáitól. Ennek megfelelően azonos ökológiai feltételek között is koronként eltérhet a hasznosítás formája. Ezt bizonyítja az észak-bihari szőlőskertek létrejötte és pusztulása.

6. Hasonló eredményre jutottam Létavértes tanyavilágát vizsgálva. Itt a tanyai határhasznosítás a 19. században kezdődött. Először a nemesi birtokok tartozéktanyái és az uradalmak majorjai jöttek létre a szántóművelésre alkalmas határrészekben. A gyengébb termőterületeken ekkor még nem létesültek tanyák. Ezek közé tartozott a határ északi részét képező, nagy kiterjedésű *Liget-erdő*, illetve a közte és a belterület között lévő *homoki legelő*. Mindkét határrész a Dél-Nyírség homokvidékén húzódott. Területeiket kezdetben a földbirtokosok és paraszti közösségek közösen használták, majd az úrbérrendezéskor uradalmi kezelésbe kerültek. A tulajdonosok eladósodása után az erdőt és a legelőt felparcellázták és kiértékesítették. Ekkor jöttek létre az északi határ farmtanyái, melyre egyre több család települt. 1930-ban már 750 ember élt a Ligeten. Az egyre intenzívebb határhasznosítás következtében jelentős erdőterület semmisült meg. A vegetáció változása homokmozgásokat eredményezett, ami tovább nehezítette a rosszminőségű talaj művelését. A gazdaság szocialista átszervezése után beszűkült a tanyai határhasznosítás és elkezdődött a tanyai lakosság elvándorlása. Létavértes tanyavilága lassan felszámolódott. A rendszerváltás után a farmtanyák helyén erdőgazdaságok szerveződtek, jelenleg is intenzív erdőtelepítés folyik. Mindebből adódóan levonhatjuk a

következtetést, miszerint az észak-bihari homokvidéken a farmtanyás gazdálkodás jelentős környezet-átalakító tevékenység volt, és bár nagyszámú közösségnek biztosított megélhetési keretet, a térség ökológiai egyensúlyának egyáltalán nem kedvezett. Ez az egyensúly a tanyavilág megszűnésével és az erdőgazdaságok létrejöttével állt helyre.

7. Értekezésem legfőbb eredménye annak az ökológiai egyensúlynak a bemérése, amely az észak-bihari paraszti társadalom és természeti környezete közötti létezett az elmúlt századokban. Disszertáciomból kitűnik, hogy ezt az egyensúlyt kezdetben a hagyományrendszer szabályozta. A 19. század folyamán azonban a hagyományok helyét egyre inkább a tudományos háttérű ismeretek foglalták el. Ezzel egy időben kiterjedt a nagyüzemi gazdálkodás és intenzív szakaszába lépett a környezetkiélés. A növekvő népesség egyre nagyobb szükségletei a korábban kevésbé hasznosított határrészek nagyfokú kiélését, intenzív művelését eredményezte, amely ökológiai egyensúlyvesztéshez vezetett.

A kutatásom során vizsgált mikro- és makrogazdasági jelenségek az Észak-Bihar ökológiai rendszerében érvényesek. E rendszerben kapcsolódik össze a természet működése, az erről összegyűjtött természetismereti tudásanyag, és az erre épülő természethasznosítási stratégia. Ezek vizsgálata holisztikus megközelítést igényel. Különösen fontos a történeti szemlélet, amely nélkül nem lehet eredményes a környezeti változások okait vizsgáló kutatás. Ennek példájaként ismertettem értekezésemben észak-bihari kutatásaim eredményeit.

IV. Az értekezés tárgyában megjelent publikációk

1. Der Einfluss der Landesweiten Agrarpolitik auf den Weinbau in Nordbihar zwischen 1945 und 1989, in: *Acta Ethnographica Hungarica* 58 / 2. 2013. 431-440.
2. Észak-Bihar néprajzi kutatása és muzeális intézményfejlesztése a 21. századelőn. In: KAVECSÁNSZKI Máté – SZÁSZFALVI Márta: Tanulmányok Ujváry Zoltán 80. születésnapja alkalmából (Notitiae Iuvenum II.) Debrecen, 2012. 23-40.
3. Szarvaskő „etnomalakológiája”. Az éti csiga gyűjtögetése és fogyasztása egy Heves megyei lokális közösségben. *AGRIA – Az egri Dobó István Vármúzeum Évkönyve* XLVII. Eger, 2011. 309-326.
4. Paraszti közösségek 18-19. századi pusztahasznosítása Bihar vármegye Sárréti járásában. *Acta Acad. Agriensis, Sectio Historiae* XXXVIII. 2011. 69-80.
5. A bakonszegi parasztközösség által a 18. században hasznosított puszták története: a Kovácsi- és a Bócsi-pusztá. *A Bihari Múzeum Évkönyve* XV-XVI. 2011. 109-133.
6. Hosszúpályi település- és társadalomnéprajzi viszonyai a 18. század közepétől a 20. század közepéig. In: BIHARI-HORVÁTH LÁSZLÓ (szerk.): A pályi parasztság hagyományos kultúrája. Hosszúpályi, 2010. 16-33.
7. Bevezetés. Új eredmények az észak-bihari szőlő- és borkultúra kutatásában. In: BIHARI-HORVÁTH László (szerk.): Észak-Bihar szőlő- és borkultúrája. Konyár, 2010. 5-15.
8. „Sírtam, amikor otthagytam a szőlőt...” Az észak-bihari szőlőterületek a 20. század második felében. In: BIHARI-HORVÁTH László (szerk.): Észak-Bihar szőlő- és borkultúrája. Konyár, 2010. 127-157.
9. Határ Hosszúpályi, Konyár, Pocsaj és Esztár között. Határhasználat a Fejértói-pusztán 1731 és 1945 között. In: HORVÁTH László (szerk.): Fejértótól

Messzelátó-Sóstóig. Néprajzi tanulmányok Hosszúpályi külterületéről. (A Bódi István Falumúzeum Közleményei 2.) Hosszúpályi, 2008. 5-30.

V. Az értekezés tárgyában tartott konferencia előadások

1. Az Észak-Bihar Kutatási Program. Elhangzott: Bihari Diéta VIII. - Bihar néprajzi kutatásának lehetőségei a közgyűjtemények szemszögéből c. konferencia. 2011.11.17. Berettyóújfalu. Szervező: Bihari Múzeum
2. Újabb eredmények Észak-Bihar szőlőskert-vidékének néprajzi kutatásában. Elhangzott: I. Észak-bihari Tudományos Néprajzi Konferencia. 2011.10.28. Létavértes. Szervező: Rozsnyai István Muzeális Gyűjtemény
3. A magyarországi Észak-Bihar néprajzi kutatásának legújabb eredményei. Elhangzott: Interdiszciplinaritás a régiónkutatásban – Fiatal kutatók nemzetközi konferenciája. 2010.11.08. Debrecen. Szervező: MTA DAB Történettudományi Munkabizottság, Hajdú-Bihar Megyei Levéltár, Debreceni Egyetem Történelmi Intézet (nemzetközi konferencia)
4. Paraszti közösségek 18-19. századi pusztahasznosítása Bihar vármegye Sárréti járásában. Elhangzott: Tradicionális agrárközösségek, mezőgazdasági szövetkezetek a 19-21. században című konferencia. 2010.10.06. Eger. Szervező: Eszterházy Károly Főiskola Történeti Segédtudományok Tanszéke, Dobó István Vármúzeum, MTA Miskolci Területi Bizottságának Néprajzi Munka-bizottsága

VI. A szerző további, megjelent publikációi

1. A keménycserép tányér. Tárgytipológia és katalógus a Kurucz Albert Falumúzeum Pallás-gyűjteményéből (Észak-bihari tárgykatalógusok 1.). Konyár, 2012. (önálló könyv, 108 p.)
2. Egy parasztkrónika társadalomnéprajzi tanulságai. Műveltségi, közösségi és generációs változások Apcon a 20. század első felében. In: BIHARI-HORVÁTH László (szerk.): Az apci parasztkrónika. Egy Heves megyei lokális közösség korrajza Kovács Imre önéletírásában (A Hatvany Lajos Múzeum Füzetei 19.) Hatvan, 2012. 5-21. (Szokolai Katalinnal közös tanulmány)
3. A vidék visszakapja múzeumait. *Magyar Nemzet*, 2012. április 19. sz. 6.
4. A hímzett képes-feliratos falvédő. Tárgytipológia és katalógus a Hatvany Lajos Múzeum Falvédőgyűjteményéből. Hatvan, 2011. (önálló könyv, 192 p.)
5. Paraszti gabonatermelés és malomipari gabona-feldolgozás Cegléden. In: BIHARI-HORVÁTH László (szerk.): Néprajzi szemelvények Cegléd malomiparáról (Szemelvények Cegléd Néprajzából I.) Cegléd, 2011. 4-33
6. Tárgytipológiai kísérlet az észak-magyarországi „magyaros stílusú” keménycserép dísztányérkultúra bemérésére. *AGRIA – Az egri Dobó István Vármúzeum Évkönyve XLVI.* 2011. 307-332.
7. A párválasztás és a házasságkötés szokásai Hosszúpályiban. In: BIHARI-HORVÁTH László (szerk.): A pályi parasztság hagyományos kultúrája. Hosszúpályi, 2010. 191-236.
8. A tájházalakítás mint néprajzi muzeológiai probléma egy empirikus kutatás tükrében. Esettanulmány. In: PETE László (szerk.): Debreceni bölcsész diákkörösök antológiája (Juvenilia III.). Debrecen, 2010. 51-66.

VII. A szerző további konferencia előadásai

1. Kiállítóhelyek együttműködési lehetősége a keleti határ mentén. Elhangzott: II. Észak-bihari Tudományos Néprajzi Konferencia. 2013.04.26. Létavértes. Szervező: Rozsnyai István Muzeális Gyűjtemény
2. Kelet-magyarország tájházai. Elhangzott: A tájházak és a helyben őrzött népi műemlékek a vidék fejlesztéséért – Szakmai konferencia a Tájházsövetség alapításának 10. évfordulója alkalmából. 2013.03.22. Szentendre. Szervező: Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Magyarországi Tájházak Szövetsége
3. Az Észak-Bihari Muzeológiai Szakszolgálat. Elhangzott: Határok feszegetése: innováció és a múzeumok jövője. A Pulszky Társaság Magyar Múzeumi Egyesület szakmai konferenciája. 2012.11.16. Paks Szervező: Pulszky Társaság
4. Az Észak-bihari Muzeológiai Szakszolgálat. Elhangzott: A Tudományos Bihar-kutatásért II. c. konferencia. 2011.11.17. Berettyóújfalu. Szervező: Bihari Múzeum
5. A köröstárkányi turistafogadó tájházalakítók. Elhangzott: Országos Tudományos Diákköri Konferencia Társadalomtudományi Szekció. 2009.04.17. Budapest. Szervező: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
6. Tájházalakítók Köröstárkányban. Elhangzott: Kultúraközi, etnikai, vallási és társadalmi folyamatok kutatása a Fekete-Körös völgyében c. konferencia. 2008.05.26. Debrecen. Szervező DE BTK Néprajzi Tanszék
7. A köröstárkányi tájház esettanulmánya. Elhangzott: Országos Tudományos Diákköri Konferencia Humán Tudományi Szekció. 2007.04.03. Székesfehérvár Szervező: Kodolányi János Főiskola